

Molenverhalen

Cees Duineveld

Cees Duineveld (1932) begon in 1954 als leerling-molenaar op de Lisserpoelmolen tussen Lisse en Sassenheim. Hij woonde en werkte tot 2005 met zijn gezin op de molen, waarnaast hij een succesvolle veehouderij en veehandel opbouwde.

Ik ben in 1954 als leerling-molenaar op de Lisserpoelmolen begonnen. Wij hadden een boerenbedrijf hier in de polder en waren met tien kinderen. Ik kwam net uit militaire dienst toen de voorzitter van het bestuur van de Lisserpoelpolder langskwam voor een praatje. Ze zochten een nieuwe molenaar. De voorzitter had zelf ook een groot gezin en vroeg aan mijn vader: "Is er misschien één van jouw jongens die het doen wil?"

Cees Duineveld (Foto: Debby Davidse)

“Dat wordt niks”

Op de molen draaide toen een oude molenaar, Kerkvliet. Hij stond bekend als een echte brombeer en hij had een matige relatie met het polderbestuur, heel matig. Er was het een en ander gebeurd dat niet deugde. Wat

allemaal weet ik niet meer precies. De zoon van Kerkvliet wilde zijn vader ook wel opvolgen, maar het polderbestuur wilde hem niet hebben. Als molenaar was je in dienst bij het polderbestuur en stond je niet bovenaan de lat. De vijf mensen uit het bestuur besloten toen dat ik als leerling-molenaar ging beginnen. Dat was in het begin wel een beetje moeizaam. Kerkvliet moest mij leren hoe het

Molenverhalen is een project van Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Het *oral history* project Molenverhalen heeft tot doel kennis en verhalen op te tekenen over de poldermolens in Zuid-Holland.

Het project wordt mogelijk gemaakt dankzij de provincie Zuid-Holland, Fonds 1818 en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Interview: Debby Davidse

Redactie: Marloes Wellenberg

Met medewerking van Lisette Albers, Agnes Smit en Marion Loomans

© 2022 Erfgoedhuis Zuid-Holland
www.erfgoedhuis-zh.nl

Postadres

Postbus 3092
2601 DB Delft

Contact

T 015 215 43 50
E: molenverhalen@erfgoedhuis-zh.nl

De Lisserpoelmolen in 1928 (Collectie familie Duineveld)

moest, ik kon natuurlijk niks, ik had nog nooit omgegaan met een molen. Van lieverlee kreeg ik als leerling wel meer verantwoordelijkheid, maar Kerkvliet was een man die eigenlijk dacht dat ik het nooit leren zou. Als ik bezig was, zag je hem vaak met zijn hoofd schudden: “Dat wordt niks.”

Blaue kiel en witte klompen

Kerkvliet was echt een ouderwetse molenaar. Zo zag hij er ook uit. Hij droeg altijd een blauwe kiel en een donkerblauwe broek, een blauwe of grijze pet en witte klompen. Maar goed, in die tijd droegen veel mensen klompen. Dat was gewoon een traditie in iedere polder of streek. Ook toen ik naar school ging droegen veel kinderen klompen. Er waren toen ook klompen met beschildering, maar als boer kochten wij witte klompen. Die waren het goedkoopst. Ik heb zelf ook een poosje op klompen gelopen, maar dat ging niet meer en toen ben ik op schoenen gaan lopen.

Melkkoeien

Het beroep molenaar was een bijbaantje. Je moest er wel een baan bij hebben, want je kon niet van de molen leven. Daarom was Kerkvliet boerenknecht, hij werkte bij een bestuurslid van de polder en bij de boerderij van De Wit op de Achterweg. Toen ik als leerling-molenaar begon, heb ik een klein bedrijfje opgezet met zeven melkkoeien. Mijn vader moest ze betalen, ze kostten 612,50 gulden. Ik zei tegen hem: “Als ik ze binnen een jaar niet terugbetaald heb, ga ik bij een baas werken.” Dat had ik in mijn hoofd en dat is ook zo gebeurd. Ik ben van alles gaan doen om geld te verdienen en ik was nog niet getrouwd, dus ik kon eenvoudig geld opzij zetten. Zo ben ik hier het boerenbedrijf uit gaan breiden.

Stoomgemaal

Er stond destijds nog een oud stoomgemaal in

Cees Duineveld voor de molen (Foto: Debby Davidse)

de molen, die draaide op een zuiggasmotor. Dat was rond 1917-1919 geplaatst, nadat in 1916 het kruis, de wieken en de hele kap er bij een storm zijn afgewaaid. Het was een lange, platte motor. Die lag plat op de grond in een houten uitbouw van de molen. Er zat een vliegwiel aan

dat groter was dan ik. Je moest op het vliegwiel gaan staan om hem op gang te trappen, maar eerst moest je kolen stoken om het gas te maken waar de motor op liep. We hebben nog twee of drie keer op die manier gedraaid, toen ging de ketel stuk waar we het gas mee

Molenverhalen

stookten. Die was gescheurd, dus die moest eruit. Het polderbestuur wilde die niet meer herstellen. Er werd een klein Kromhout-motortje naast de pomp gezet, maar die kon het ook niet aan, dus voor het wegmalen van het water uit de polder waren we echt afhankelijk van de molen. Het heeft een jaar of tien geduurd tot er een nieuwe, zwaardere motor kwam, maar de molen bleef toch het belangrijkste voor de bemaling van de polder. Dus je moest zo veel mogelijk malen met die molen. We keken naar het waterpeil om te zien wanneer er gemalen moest worden en dan gingen we ook kijken of er wind was. Ik hield ook andere molens in het zicht, daar keek ik naar. Als de Lijkermolen en de Kagermolen draaien, kunnen wij ook wel draaien, was het dan. De Lijker kun je tegenwoordig al niet meer zien door de bebouwing. Nog later is er toch een nieuwe elektromotor aan de vijzel geplaatst. Dus toen was je niet meer afhankelijk van de wind. Dit moet voor 1970 zijn geweest.

Zondag

Als er water was, moest er gemalen worden. Ook op zondag. Toen ik leerling-molenaar was moest ik een keer de hele zondag draaien en was ik niet naar huis gekomen om naar de kerk te gaan. Toen heeft mijn moeder wel een jaar of twee, drie gezegd: "Je moet voortaan thuiskomen, want je moet wel naar de kerk. Dan laat je de molen maar stilstaan." Maar Kerkvliet zei: "We draaien gewoon door." Hij was net als ik katholiek, maar kwam toen al nooit meer in de kerk.

Er waren ook zat dagen dat je niet draaide met de molen. In de zomer helemaal zowat niet en 's winters waren er dagen dat je alleen 's middags even draaide. Als de molen lang stil had gestaan in de zomer kon je weleens een rotte geur in de molen hebben. Dat kwam door het stilstaande water. Dan hing die geur ook in huis. Als je een

poosje draaide, was die geur weer weg.

Gezin Kerkvliet

Soms bleef ik daar weleens eten. Zelf was Kerkvliet een beetje brommerig en lastig, maar hij had een hele aardige vrouw. Later ging mijn vrouw weleens mee. Als zijn vrouw wat gebreid had voor mijn vrouw, dan gaf ze dat stiekem. Dat mocht haar man niet weten. Nee, het was daar geen gezelligheid. Zij hadden vijf kinderen, meen ik me te herinneren. Ze hadden één kamer, een gewone opkamer. De houten wanden waren blauw en groen geschilderd. De andere kant van de molen werd in beslag genomen door het gemaal. Ze kookten in het halletje waar je binnenkomt. Daar stond een peteroliestel. Waar nu een dubbel raam zit, was één klein raampje. Voor het raam stond een tafeltje, waar ze aan aten. Dat was zo'n uitschuiftafel, daar konden ze wel aan zitten met zijn zevenen.

Ze hadden in de kamer een bedstee en boven was een slaapkamer met twee bedsteetjes. Verder was er niets. Boven op de tweede verdieping was er één grote zolder. Daar sliepen de kinderen van Kerkvliet allemaal. De schoorsteenpijp kwam eerst op de eerste verdieping uit, later is die pijpuitgang verder naar boven gegaan.

Trouwen

Na vier jaar ging ik trouwen. Dat was in 1958. Toen ging Kerkvliet weg en heb ik het overgenomen. Mijn vrouw en ik zijn toen samen in de molen gaan wonen. We hebben alles geleverd en opgeknapt. Eerst gingen we verbouwen. Dat erkertje wat er nu staat is er toen aangezet. Er was daar al dat uitbouwttje voor de zuiggasmotor, waarover ik vertelde. Op oude foto's kun je dat hok nog zien. Wij hebben er toen een stenen muurtje omgezet. En binnen

hebben we het gesloopt en doorgebroken. Dat is toen ons keukentje geworden. Ook hebben we er een klein kamertje bijgemaakt. Op die manier hadden we naast de woonkamer en slaapkamer ook een keuken met een eetkamer. Want we hadden natuurlijk maar weinig ruimte. Onze vijf kinderen zijn gestart op één slaapkamer. Later, toen er meer kinderen kwamen, hebben we er op de tweede verdieping twee grote slaapkamers bij gemaakt.

Gas, water en licht

Er was toen geen weg naar de molen. Om bij de weg te komen, moest je overvaren of je moest een hele lange dijk aflopen. Tot dat huis daar was er dijk. Dan moest je via een brug over een sloot. Die sloot was een scheiding tussen twee polders, een polderscheiding dus. We moesten alles overvaren met een roeiboot. Ik moest de volle melkbussen aan de overkant neerzetten. Dan nam ik schoon water in een lege melkbus mee terug, want we hadden geen waterleiding. Dan had ik weer voor een poosje genoeg. Ik had ook een regenton waar ik regenwater mee opving. De afwas werd gedaan met regenwater.

Ook bij Kerkvliet haalden ze nog water uit de sloot, ze vingen regenwater op of ze brachten water mee als ze ergens vandaan kwamen. Toen wij hier gingen verbouwen, hebben we een pomp geslagen via diepboring. Toen konden we zelf water oppompen. Dat moest nog allemaal met de hand, want we hadden geen elektriciteit. Kerkvliet had petroleumlampen, maar wij hadden gaslampjes. Dat hebben we aan laten leggen met de verbouwing. Koken deden we ook op gas in het nieuwe keukentje. Dat was al een rijkdom. We konden daar koken en we hadden beneden een aanrecht. Eerst hadden we butagasflessen, die we over moesten varen.

Later, toen je met de auto bij de molen kon komen, is er zo'n grote gastank buiten gekomen.

Ziekenhuis

Wij hebben vijf kinderen gekregen. Dat ging niet allemaal vanzelf. Toen de eerste geboren zou worden, moesten we naar het ziekenhuis, want het duurde te lang. Maar daar gekomen, duurde het maar voort. Toen zei ik tegen de dokter: "Als je haar hier nog langer houdt, komt dat kind nooit." "Nou, ga dan maar weer naar huis", zei hij. Mijn oudste zoon is toen wel thuis geboren. Dat ging zeven dagen goed tot mijn vrouw trombose kreeg. Toen moesten we weer overvaren. Het stormde heel hard. De ambulance kwam aan de overkant. Samen met één broeder heb ik mijn vrouw overgevoerd in de roeiboot. De tweede broeder durfde niet mee, omdat het zo hard waaide. Daarna ben ik de kleine gaan halen. Zo gingen we naar het ziekenhuis. Het was een heel avontuur.

Van vroeg tot laat

Mijn vrouw en ik waren van vroeg tot laat druk bezig. Ik begon 's morgens om vijf uur met koeien melken. Dan deed mijn vrouw de kinderen naar school. Dat was ook net een training: de kinderen de dijk afbrengen. Het was een lange graskade. Niet zwart en modderig, want zoveel mensen gingen er niet overheen. We liepen er alleen met de kinderen over. Je kon niet gewoon doorlopen, want er waren hekjes die gesloten waren. Je moest steeds een opstapje en een afstapje nemen om over een hek te komen.

De school was hier recht achter, bij de Engelbewaarderskerk daar. Tussen de middag kwamen de kinderen thuis om te eten. Dan aten we warm: aardappelen, groente en een stukje

Molenverhalen

draadjesvlees of een balletje gehakt. Dat was zo'n beetje het vaste menu. Als ik overdag weg was, dan at mijn vrouw alleen met de kinderen. Later toen de kinderen op de hogere school zaten, aten we een poosje 's avonds warm, maar meestal was het toch 's middag warm eten.

Veiligheid

Toen de kinderen klein waren, hielden we ze voor de veiligheid binnen. We hadden een box in de kamer voor de kleintjes. Hoe weinig ruimte we ook hadden, daar was nog wel een hoekje voor. De wieken waren met een ketting afgezet, zodat de kinderen wisten dat ze er niet heen mochten. Ik heb de kleintjes ook wel eens vastgezet aan een touw. Zo konden ze niet bij de

molen en het water komen. Of ze lagen in de kinderwagen die op het gras stond. Als we er mee weg gingen, zetten we die in de roeiboot. Dan voeren we hem zo over.

De oudere kinderen waren wel zo getraind dat er geen ongelukken gebeurden. Als we de dijk afliepen dan was er links een slootje. Als je daar in kwam, ging je ik weet niet hoe diep de bagger in, daar was allemaal veen en troep. Daar waren ze als de dood voor. Op een gegeven moment hadden de meesten wel een keer in het water gelegen, als je ze even had laten gaan. Dan hadden ze gelijk de schrik te pakken, dat was eigenlijk een soort training. Het ging allemaal zo automatisch. Je wist niet beter.

De Lisserpoelmolen vóór 1960, toen er nog geen weg naar de molen was. Over de dijk middenvoor liepen de kinderen naar school, met fiets of step aan de hand. Links de zomerhuisjes op het rechthoekig stuk land. Deze moesten plaatsmaken voor de stal die Duineveld bouwde voor zijn boerenbedrijf. Rechts het zomerhuisje op het molenerf, dat later werd gebruikt als washok. Hier is ook het klompenhok te zien. Het slootje rechts was het 'bagger-slootje' of 'kikkerslootje' waar je diep in kon wegzakken. (Collectie familie Duineveld)

Wasmachine

Wij waren zeven dagen in de week aan het werk. Mijn vrouw had het ook druk. We hadden geen elektriciteit, alles moest met de hand gebeuren. Ook de was. Ze had een houten wringer van een oude kennis gekregen. We hadden een stenen schuurtje op het molenerf, daar werd in gewassen. De was lieten we daar buiten drogen aan de waslijn, gewoon tussen twee palen met een paar lijntjes eraan.

In 1965, het vierde kind was toen 1 jaar, kregen we elektriciteit en waterleiding en kreeg mijn vrouw een wasmachine. Dat ging wel beter natuurlijk. Elektra kwam eerst en daarna de waterleiding. Daar moesten we zelf een hoop voor betalen, want we zaten te ver weg.

Met die wasmachine is nog bijna een ernstig ongeluk gebeurd. Ze hadden die verkeerd aangesloten. Er stond ik weet niet hoeveel volt op. Het is dat mijn vrouw nog op klompen liep en op houten planken stond, anders was ze er niet meer geweest. Dat is haar redding geweest. Ze sloeg wel achterover. De elektricien die kwam om het te repareren, was zo kwaad. Er stond zwaar krachtstroom op in plaats van lichtnetstroom. Hij zei: "Het is een wonder dat je nog leeft!"

Boenstoep

Kerkvliet gebruikte een boenstoep, een houten stoep met één trede naar het water. Daar maakten zij de pannen schoon. Ze hadden er een rek hangen waar je de pannen op kon zetten. Het leek op een rek voor de melkbussen, maar dan in het klein. Wij hebben toen we trouwden een eenvoudige keuken gemaakt. Jezelf wassen deed je met een bak water bij het aanrecht. We hadden geen ruimte voor een badkamer. We wasten de kinderen in de teil. Dat moest wel, we hadden niet anders. Vroeger bij ons thuis werd ik als kleine

jongen ook in de teil gewassen. Dan werden we met zijn tienden achter elkaar in de teil geborsteld. Dan was dat water helemaal smerig op den duur, maar dat was nou eenmaal zo. Toen onze kinderen wat groter waren, hebben we een douche op de eerste verdieping geplaatst.

In de winter moesten we heel hard stoken om het warm te krijgen in de molen. Dat deden we met kolen. Dan moest je wel opletten, want de kachelpijp trok niet goed. De kinderen zeiden weleens: "Het ijs stond op de ramen en de dauw en vorst op de dekens." Het waren strenge winters, hoewel niet zo streng als in de oorlog. We hebben ook wel op het ijs geschaatst. De kinderen hielpen ook mee als ze thuis waren. Er waren altijd wel taken te doen rondom de molen. Maar er was ook tijd om een verhaaltje voor te lezen of te spelen. De kinderen hadden speelgoed, maar ze waren eigenlijk het liefst bezig met oude potten en pannen. Ze hadden een hoekje voor het speelgoed, maar daar lagen toch ook die potten en pannen weer bij. Daar speelden ze mee in het gras. Dan deden ze of ze eten gingen koken met stenen.

Molenerf

Het molenerf en het hekwerk zijn nog hetzelfde als toen: veel gras, en die smalle, witte band van grind onder aan de molen was er ook al. Mijn vrouw hield ervan dat het netjes bleef. Ze zei altijd tegen de kinderen: "Jongens, het grind mag niet op het gras." Het gras moest gemaaid worden. In het begin deed ik dat met de zeis, net zoals Kerkvliet. Die had wel een geit, maar hij maaide het gras meestal met de zeis. Omdat hij bij de boeren werkte, kon Kerkvliet natuurlijk heel goed met die zeis maaien. Zelf heb ik al gauw zo'n motormaaier gekocht.

Zomerhuisjes

Het hek om de molen liep naar beneden. Daar

Molenverhalen

onderaan was er een vierkant hoek land, dat mijn vader verhuurde aan de polder (*het polderbestuur, red.*). Dat land hoorde bij de molenaar. Kerkvliet had daar wat zomerhuisjes waar hij geld voor ving. Er zaten mensen uit de stad in. Vandaar dat er altijd aanloop was. Op het molenerf had Kerkvliet ook mensen zitten, in het stenen gebouwtje dat wij gebruikten als washok. Dat was de familie Boon. Later hebben die mensen een hele tijd met een plezierboot bij ons in het haventje gelegen. Daar heb ik altijd goede kennissen aan gehad. Ik heb dat stenen schuurtje begin jaren '80 afgebroken en helemaal vernieuwd, want het

was helemaal verzakt. Ik heb er een houten gebouwtje van gemaakt. De wasmachine was inmiddels verhuisd naar de molen zelf, naast de douche op de eerste verdieping.

Ik heb die zomerhuisjes onderaan op het vierkante hoek land van lieverlee ook weggedaan en daar een stal en koeien neergezet. Ook tegen de mensen die in de schuur zaten, zei ik: "Dat schuurtje moet leeg, we hebben zelf wat meer ruimte nodig, anders hebben wij helemaal niks." Het was echt heel armoedig, maar ja, je wist ook niet veel beter.

De Lisserpoelmolen voordat Cees en Leny Duineveld er in trokken. Rechts is de uitbouw die later door de familie Duineveld is omgebouwd tot erker goed te zien. De ingang (links) was het klompenhok of halletje. Het bijgebouwtje achter de boom is het stenen schuurtje op het molenerf, dat door de familie Boon werd gebruikt als zomerhuisje. Later werd dit de schuur voor de was. Toen de wasmachine in de molen kwam te staan werd hier een nieuw houten schuurtje neergezet. (Collectie familie Duineveld)

Molenverhalen

Naast het waslokaal was het gemak (*houten hokje met toilet, red*). Dit werd door Kerkvliet gebruikt. Wij zijn meteen begonnen met een toilet in de molen. Voorheen waren er ook konijnenhokken op het erf. Daar hield Kerkvliet konijnen om te verkopen en te slachten met de Kerst. Ik kan me niet herinneren dat hij viste of dat er bij hem vis op tafel kwam. Hij had wel netten in de waterloop staan, maar daar ving hij meer vuil dan vis mee. Zelf hadden wij honden, katten en konijnen, maar gewoon als huisdier.

Moestuin

Op dat vierkant stuk grond had Kerkvliet ook een moestuin. Daar teelde hij allerlei soorten groenten: aardappelen, sla, allerlei soorten kool, rabarber, spruiten en krootjes. Het was een gewone groentetuin. Peren- of appelbomen waren er niet. Zelf heb ik die moestuin opgedoekt. Ik zei: “Dat beetje groente koop ik wel.” Wel hebben we een siertuintje gehad op het erf naast het wasgebouw. Daar konden we ook buiten zitten. De groenteboer kwam hier altijd aan de overkant met de boot, de kruidenier en de bakker kwamen altijd de dijk aflopen. Dus die moesten een flink eind wandelen. Dat was vroeger allemaal nog zo. De bakker kwam om de dag met het brood in een mand en de kruidenier kwam eerst horen wat voor boodschappen we moesten hebben en daarna kwam die ze brengen. Dan werd er afgerekend. Je zou toch zeggen “Daar kunnen ze geen snee brood mee verdienen”, maar dat was toen zo. Er was zelfs nog een beetje herrie over welke kruidenier we moesten nemen in het begin. Zo erg was het. Zo zie je wat een rare, bijzondere tijd dat was.

Rijbewijs

In 1960 is er een weg vanuit de polder naar de molen gekomen. Ik kreeg toen een volksbus

(*Volkswagenbusje, red.*). Toen de vierde kwam was het een heel zware geboorte. Ik heb toen tegen mijn vrouw gezegd: “Ga je rijbewijs halen!” Dat heeft ze gedaan. Ze moest wel een keer of zes rijexamen doen, maar uiteindelijk is het gelukt. Toen kon zij ook met de volksbus rijden. Mijn vrouw ging één keer per week naar het dorp, Lisse. Zij was een echte Lisser, dus ze wilde daar af en toe heen. Ze had het ook nodig om er even uit te zijn. Dan ging ze bijvoorbeeld sokkenwol of stopwol halen bij furnituurenwinkel De Vlijt, naar Jamin voor koek en chocolade, soms naar kantoorboekhandel Ligtenberg. Wat kleding of linnengoed haalde ze bij de Zeeman.

Zelf had ik mijn hele leven al in De Engel, een gehucht tussen Lisse en Sassenheim, gewoond. Ik was dat afgelegen wonen wel gewend, maar was eigenlijk nooit veel alleen. Toen ik jong was, in de oorlog, waren wij nog melkboer. Dan moest ik melk venten, dus zodoende kende ik een hele hoop mensen. Toen ik later molenaar werd, vroegen veel mensen: “Joh, mag ik eens bij je komen kijken?” Ook klanten uit de veehandel kwamen langs. Die dronken dan weleens een borreltje bij ons. Familie en vrienden kwamen meestal op zondag, want mijn vrouw en ik hadden het de rest van de week veel te druk. Zelfs op zaterdag was ik vaak op pad voor de zaak. Onze kinderen hadden ook zo hun clubjes. Ze gingen naar een sport of de jongste meisjes gingen op kamp. Dat werd georganiseerd door de Gidsen (*een soort padvinderij van katholieke oorsprong, red.*), kan ik me herinneren. Mijn vrouw bracht de kinderen dan weg. Dat soort dingen regelde zij altijd, want ik had weinig tijd.

Altijd op pad

Ik moet zeggen, er was een tijd dat ik mijn

kinderen de hele dag niet zag omdat ik veel op pad was. Maar als ik thuiskwam vroeg ik altijd: "Is er niks bijzonders?" Als het dan goed was, was ik alweer blij. Ik heb eigenlijk een soort dubbelleven gehad. Het molenaarsleven was niet enkel het molenaarsleven, zoals ik al vertelde. Ik was molenaar, maar ik was ook de boerderij aan het uitbreiden en met de veehandel bezig. Ik had zelfs klanten in de Betuwe zitten.

Het molenaar zijn, ik had er eigenlijk geen tijd voor. Als molenaar kreeg ik 780 gulden in een

Het echtpaar Duineveld, medio 1993. (Krantenfoto, particuliere collectie)

jaar voor een stille loop en vrij wonen. Het normale jaarinkomen voor een boer was een paar duizend gulden in die tijd, dus dat was het veelvoudige. Als molenaar had ik gewoon een contract, we hadden een secretaris die bij de gemeente werkte. Die zette alles netjes op papier. Er is zelfs nog pensioen opgebouwd voor later. Ik krijg nog 40 euro in de maand pensioen. Het is niks natuurlijk, maar dat maakt niet uit. Dat is toen wel opgebouwd. Voor die 780 gulden moesten we ook de lange tocht en de waterwegen die van de polder waren 'sloten', uitbaggeren en schoonhouden dus. Daar was je zeker drie weken mee bezig. Dus als je goed ging rekenen, had je eigenlijk enkel vrij wonen als salaris.

Schouw

Af en toe kwam de voorzitter van het polderbestuur of een ander bestuurslid langs. Als het water hoger was in de polder, dan stonden ze allemaal op de stoep. Eens in het jaar hadden ze een vergadering met alle landeigenaars, de ingelanden uit de polder. Daar was de molenaar normaliter niet bij, maar ik had land, dus als eigenaar kon ik daar wel heen. Twee keer in het jaar was er schouw. Dan ging het bestuur de polder inspecteren. Dat was een oude traditie. Je had de zomerschouw en de winterschouw. Dan kwamen ze 's ochtends om negen uur bij elkaar op de boerderij bij mijn vader, die zelf ook in het polderbestuur zat. Ze startten daar, want hij woonde halverwege de polder. Dan liepen ze een rondje. Ze wandelden vanuit verschillende richtingen: de één nam de dijk zó, de ander nam hem zó en weer een ander nam de tocht (*de poldervaart, red.*). Zo liepen ze met zijn vijven rond. Dan schreven ze het op als iemand de sloot niet schoon had of als de hekken niet in orde waren. Die kregen dan

Uitzicht vanuit de molen (Foto Debby Davidse)

allemaal een réclament dat het gemaakt moest worden of een boete van een paar gulden.

Dan kwamen ze om twaalf uur bij mij. Nee, niemand droeg speciaal zijn nette pak voor die gelegenheid, ook de molenaar niet. Maar je zorgde wel dat er koffie en een borreltje was en ik maakte ook altijd broodjes met paling. Dan gebeurde het weleens dat ze om drie uur of half vier pas weggingen. Dat was altijd wel gezellig, maar in die tijd stond het polderbestuur strak boven de molenaar, dus werd ook wel tegen mij gezegd: “Wil je daarom denken? Wil je dat doen?” Of: “Dat is niet goed gegaan.” Af en toe was er een meningsverschil, omdat iemand de boel niet goed onderhield of omdat ik het water niet op tijd had weggemalen. Dan moest ik

weleens uitleggen dat ik nog onderweg was toen het ging regenen.

Dochter

Mijn vrouw kon het niet van mij overnemen als ik er niet was. Ze heeft nooit leren malen met de molen. Dat was niet haar ambitie en ze had het er ook te druk voor. Mijn jongste dochter heeft het later wel geleerd. Zij had het molenaarschap van mij over kunnen nemen en hier op de molen kunnen komen wonen. Ze hadden hun huis al bijna te koop gezet. Ze begonnen alleen een beetje te twijfelen, een koophuis opgeven voor een molen waar niet veel aan veranderd mag worden. Ook niet in het woongedeelte. Toen heb ik gezegd: “Bel die makelaar dan eens

gauw af, want dan moeten we het uitstellen.” Ze zijn in hun koopwoning blijven wonen en op deze molen is toen Jan van Schalkwijk komen wonen en vrijwillig molenaar geworden. De man van mijn dochter, hij is molenaar en molenmaker, draait nu de molen die aan de 1e Poellaan (*de Zemelmolen, red.*) staat.

Eén stoel

Mijn vrouw en ik zijn toen naar een appartement verhuisd. Ze had een hele slechte heup, het wonen op de molen ging niet meer. Ze heeft toen nog tien jaar in een scootmobiel gereden. Mijn zoons hadden de veehouderij inmiddels overgenomen, er zijn intussen al honderdtachtig melkkoeien. Als je vroeger tegen mij had gezegd: “Je gaat over vijftig jaar in een appartement wonen, dan zou ik gezegd hebben: “Je bent toch niet gek? Dat kunnen wij niet.” Ik heb natuurlijk altijd klein gewoond en nou woon ik groot. Ik zeg vaak: “Ik zit toch maar op één stoel.” Wat heb ik meer nodig?

Goed leven

We leven natuurlijk zo rijk nou, heel anders dan vroeger. Maar hoe sober wij vroeger ook leefden, we hadden een goed leven. Wij hebben ook een rijk, goed gezin: vijf kinderen en veertien kleinkinderen en inmiddels 10 achterkleinkinderen. En we zijn allemaal 100% met elkaar. Als ik met mijn kinderen over vroeger praat, dan hebben ze het er over dat het niet gemakkelijk was, maar ook wel een mooie tijd. Wij waren altijd heel bewegelijke mensen. We hebben later mooie reizen gemaakt: Ik ben twee keer in Amerika geweest, een paar keer in Canada. We hebben overal gezeten: Noorwegen, Zweden, Israël, Oostenrijk en Hongarije. Toen de kinderen wat groter waren, gingen we al weleens een weekje weg. Toen had ik hier een knecht

lopen. Die kwam dan in de molen met zijn vrouw en paste op de kinderen.

Ook nu kan ik niet stilzitten. De dagen zijn altijd gevuld. Als het mooi weer is, dan fiets ik hierheen, naar de boerderij bij de molen. Dan ga ik hier even een bakje doen. In de winter blijf ik wat langer en dan help ik soms even mee, maar in de zomer komt het er niet van. Dan stap ik op de fiets en ga ik weer. De burens van het appartement zeggen vaak: “Jij bent altijd gevlogen.”